

ชีวอำนาจ: การจัดระเบียบความมั่นคงทางการเมือง Biopower: Disciplining Security in Politics

บทความวิจัย

พรรณประภา อินทวิทยานันท์*
Panprapha Intrawitayanunt*

บทคัดย่อ

นักการเมืองในประเทศไทยถูกมองว่า เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้อำนาจเพื่อการฉ้อฉลเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และพวกพ้อง นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมี “นักการเมือง” เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา จนกระทั่งมีการปฏิรูปทางการเมืองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ยิ่งย้าให้เห็นถึงความสำคัญประเด็นเรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ประการแรก เพื่อศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของสังคมการเมืองไทยว่ามีกระบวนการผลิต สร้างนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทยอย่างไร ประการที่สอง เพื่อศึกษากระบวนการจัดระเบียบนักการเมืองผ่านสิ่งที่ผู้วิจัยเรียกว่า “ชีวอำนาจ” และ “ชีวการเมือง” ในการพัฒนาจริยธรรมของนักการเมืองไทยซึ่งจะเป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการเมืองของไทยด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้คำถามสำคัญของการวิจัยเป็นศูนย์กลางไปยึดโยงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มเป้าหมาย ๓ กลุ่ม จากตัวแทนจากสามสถาบัน ได้แก่ กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้วางกรอบกติกาทางการเมือง กลุ่มที่สอง กลุ่มนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น และกลุ่มที่สาม กลุ่มตัวแทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และนำเสนอแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยายพรรณนาความ

* โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระบบบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Doctor of Philosophy (Good Governance Development), Graduate School, Chandrakasem Rajabhat University
E-mail: panprapha999@gmail.com

ผลการศึกษาพบว่า ๑) กระบวนการจัดระเบียบนักการเมืองผ่านกระบวนการเชิงสถาบัน แสดงความเป็นตัวตนของรัฐสมัยใหม่ที่ต้องการรักษาอำนาจทั้งเพื่อการป้องกันและปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ และกระบวนการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความโปร่งใสของนักการเมือง รัฐจึงสร้างระเบียบใหม่ขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกในการควบคุมและสร้างสรรค์ ๒) ชีวอำนาจและชีวการเมือง ผ่านอำนาจตัวแทนที่มีอำนาจทั้งป้องกันและถดถอยผ่านเทคนิคการใช้อำนาจอันซับซ้อนเพื่อสร้างความชอบธรรม หากพิจารณาที่มาของกระบวนการจัดระเบียบนักการเมืองมีความซับซ้อน โดยเริ่มจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๓ และ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกลไกที่สร้างอำนาจใหม่ขึ้นมาเพื่อกำกับควบคุมพฤติกรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น แม้ว่าประเทศจะต้องมีเกณฑ์กลาง ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางก็ตาม แต่ยังคงเกาะเกี่ยวสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์กลางอำนาจด้านจิตใจ และอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งผู้นำองค์กรที่เกี่ยวข้องจะพยายามเชื่อมโยงให้การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมมีความศักดิ์สิทธิ์ และเกิดความชอบธรรมขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างอำนาจเพื่อการควบคุมนักการเมืองของสังคม

ข้อเสนอแนะ ๑) นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีจะต้องบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างเคร่งครัดอย่างมาก ๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการเลือกตั้ง รัฐสภา-วุฒิสภา สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ควรให้ความสำคัญของการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล หรือการสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และมีการยกระดับการพัฒนาจริยธรรมของนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ: ชีวอำนาจ, การจัดระเบียบ, ความมั่นคง, การเมือง.

Abstract

Thai politicians are considered as those who take advantage of their power to their group's and own benefits, cheating or committing corruption. The Siamese Revolution in 1932 and the Constitutional Reform in 1997 and 2007 reflect how important political ethics are. The objectives of this study were to investigate the political contexts in the Thai political history, with an emphasis on the process of how Thai politicians were produced in Thailand's democratic system, and to study the process of the political reorganization through biopower and biopolitics to improve Thai politicians' ethics.

This research is qualitative, aimed at relating the research questions to the objectives of the study. The research methodology included documentary research and in-depth interviews with key informants representing three groups: those who determined the framework of political regulations, national and regional politicians, and representatives from related organizations. The data were analyzed and, then, the findings were presented descriptively.

The research findings revealed that the political reorganization through the institutional process reflected the identity of the modern state emphasizing the power protection for the economic benefits of their own population and having their politicians maintain their moral integrity. Consequently, the state established

new mechanisms as the regulations for the sake of control and creativity. In addition, it was found out that biopower and biopolitics were shaped by the agents' complicated power which could protect and impeach politicians to maintain righteousness. Considering the initiation of complicated reorganizational process following the Office of the Prime Minister's Regulations for the Moral and Ethical Standards of Political Civil Servants 2000 and 2008, the reorganizational process was the new mechanism forming a new power that supervised the holders of political positions, both regionally and nationally. It is essential for the country to have standardized measures; however, the measures should concern royal institutions—the centers of hearts and legal power of which leaders of related organizations attempted to relate to the enforcement of strict codes of conduct to supervise politicians' behaviors based on the principles of justice.

The prime minister and ministers were recommended to enforce the strict codes of conduct against regional and national politicians. In addition, related organizations and groups—including the Office of the Election Commission, the national Assembly, the Senate, the Office of the National Anti-Corruption Admission, and the Office of Ombudsman—should realize the significance of the administration on the principles of good governance or emphasize public participation to strengthen the reorganization continuously and improve the ethics of the regional and national politicians.

Keywords: Biopower, Discipline, Security, Politics

บทนำ

การศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองทั่วโลก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมักจะศึกษาปัญหาการเมือง โดยมุ่งไปที่ตัวบุคคลที่เรียกว่านักการเมืองหรือผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ ปรากฏการณ์เมืองและทฤษฎีการเมืองทั้งของโลกตะวันตกและตะวันออก ต่างก็มุ่งเน้นไปที่ตัวผู้นำหรือผู้ปกครองเป็นสำคัญ จึงนำไปสู่การศึกษาเพื่อค้นหาและกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางการเมือง ตลอดจนการศึกษาเพื่อสร้าง “ระบบการเมือง” ที่ตั้งอยู่บนอุดมการณ์และเป้าหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัยการศึกษาเรื่องคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองการปกครอง จะศึกษาเพื่อการกำหนดความชอบธรรมหรือคุณสมบัติของผู้นำทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อทำการควบคุมพฤติกรรม หรือการกระทำและการตัดสินใจทางการเมืองใช้อำนาจของ “บุคคล” ทั้งในด้านการเมืองการปกครองและการบริหารระบบต่าง ๆ อาจปรากฏให้เห็นในรูปลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งในรูปลักษณะของกฎเกณฑ์ กติกา ระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและที่เป็นนามธรรม ระบบที่อยู่ในรูปลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนที่เป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นผู้ปกครองหรือผู้นำที่ดี หรือนักการเมืองที่ดีนั้น มักจะเห็นว่าขึ้นอยู่กับจิตสำนึกและมโนธรรมของบรรดาผู้ปกครองหรือผู้นำเหล่านั้น การศึกษาทั้งหลายที่ผ่านมาทั้งในประเทศและต่างประเทศจึงให้ความสำคัญในการสร้าง “ระบบ” เพื่อพัฒนาจิตสำนึกจิตใต้สำนึก และมโนธรรมของนักการเมือง (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ๒๕๔๙ : คำนำ)

ประเทศไทยนักการเมืองถูกมองว่า เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมใช้อำนาจเพื่อการฉ้อฉลเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมี “นักการเมือง”

เกิดขึ้นจากการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา จนกระทั่งมีการปฏิรูปทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ยิ่งย้าให้เห็นความสำคัญถึงประเด็นจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สะท้อนจากมุมมองของ เกษียร เตชะพีระ (๒๕๔๗ : ๑๓๓-๑๓๔) ได้กล่าวถึงลักษณะการเมืองว่าเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองแบบผสมสมบูรณ์อำนาจอธิปไตย (Absolute Political Power) หรือระบอบอำนาจอธิปไตย ที่ทุนนิยมจากการเลือกตั้งที่นักการเมืองพยายามรวมศูนย์อำนาจเด็ดขาดไว้ที่หัวหน้าฝ่ายบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ อธิรัฐ บุนนาค (๒๕๔๖) ที่วิเคราะห์ว่าปัญหาสังคมไทยจะนำมา ซึ่งความขัดแย้งรุนแรงในอนาคตคือการคอร์รัปชันของรัฐบาลที่ได้ผนวกทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สูงกว่าการคอร์รัปชันในอดีตส่วนมากล้วนเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นจริยธรรมของนักการเมืองทั้งสิ้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร. ๒๕๔๖ : ๓๔-๓๘) เช่นเดียวกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๗ : ๒๒-๒๖) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบที่ทำให้ระบบทุจริตคอร์รัปชันมีโครงสร้างรากฐานอันแข็งแกร่งและดำรงอยู่ในปัจจุบันมีสาเหตุมาจากองค์ประกอบดังนี้ ๑) ระบบการเมืองและระบบราชการมีเกราะกำบังที่แน่นหนา ๒) ภาคประชาชนขาดความเข้มแข็งและขาดผู้นำในการต่อต้าน ๓) ค่านิยมที่เป็นอุปสรรคฝังรากลึกในสังคม ค่านิยมของคนในสังคมที่เป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมคอร์รัปชัน เช่นค่านิยมในสังคมอุปถัมภ์ ๔) ขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนร่วม ซึ่งปัจจุบันคนในสังคมยังขาดอุดมการณ์และจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เพื่อให้การดำเนินคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในชั้นเป็นพิเศษเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรมมากกว่าเดิม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองแต่สามารถเปิดทำการได้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่เมื่อพิจารณาจากคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มีจำนวนน้อยมาก แต่หลังจากมีการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีคดีเข้ามาศาลมากขึ้น มีจำนวนคดี ๓๖ เรื่อง ทุกคดีที่เข้ามายังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาเสร็จสิ้นทุกคดี คดีนักการเมืองเข้าสู่การพิจารณาเฉลี่ยปีละ ๔ คดี (ฐานันท์ วรณโกวิท. : ๒๕๕๓)

จากเหตุผลและประเด็นที่นำเสนอมา การศึกษาจริยธรรมนักการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้ศึกษาเพื่อค้นหาคุณลักษณะที่ชั่วร้าย (Evil) และลักษณะที่พึงประสงค์ในเชิงอุดมคติหรือความปรารถนา และเสนอข้อมูลเพื่อสนับสนุนความเชื่อทั้งสองด้านแบบขาวหรือดำ ของนักการเมืองเป็นหลัก การใช้ทฤษฎี และวิธีการศึกษาเพื่อเสนอเหตุผลเชิงพฤติกรรมและบทบาทของนักการเมืองที่อ้างอิงอยู่กับบทบาทหน้าที่ในเชิงนิติสภาพเป็นหลัก โดยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับมิติเชิงอำนาจและความรู้ที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมทางการเมือง และผลประโยชน์ทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมและโครงสร้างอำนาจ ในสังคมการเมืองไทยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพลังอำนาจที่หลากหลายที่ล้วนมีผลต่อการผลิตสร้างนักการเมืองไทยให้เป็นนักการเมืองดังที่เห็นและเป็นอยู่ (มนตรี เจริญวิทยาการ. ๒๕๔๐ : ๕๘-๖๐) ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงบทบาท และหน้าที่ที่สำคัญของจริยธรรมนักการเมืองไทย ว่าเป็นอำนาจชนิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทยปัจจุบัน เป็นเทคนิคกลไกทางการเมืองชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเป็นชีวอำนาจ (Biopower) เพื่อการควบคุม (Control) และการจัดระเบียบ (Discipline) นักการเมืองไทยในบริบทสังคมประชาธิปไตยไทย

วัตถุประสงค์การศึกษา

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยและเหตุการณ์การก่อตัวของแนวคิด “จริยธรรมของนักการเมืองไทย” ในเชิงประวัติศาสตร์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย

๒. เพื่อศึกษากระบวนการจัดระเบียบ (Discipline) แบบชีวอำนาจ (Biopower) เฉพาะประเด็นอำนาจการควบคุมเหนือร่างกาย และจิตวิญญาณของนักการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย

คำถามในการวิจัย

คำถามการวิจัยว่า “การก่อตัวจริยธรรมของนักการเมืองไทยแบบชีวอำนาจมีหรือไม่เกิดขึ้นได้อย่างไรภายใต้บริบทของสังคม การเมืองประชาธิปไตยไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเหตุปัจจัยและสิ่งแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมโดยศึกษาเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ทำให้ “จริยธรรมนักการเมือง” ปรากฏตัวขึ้นในรูปแบบของการออกกฎเกณฑ์ระเบียบการกำหนดคุณลักษณะ ความประพฤติ และจิตสำนึกของนักการเมืองไทย จนกลายมาเป็นประมวลจริยธรรมนักการเมืองและข้าราชการการเมืองไทยปี พ.ศ. ๒๕๕๑

ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยศึกษา สังคมการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๕

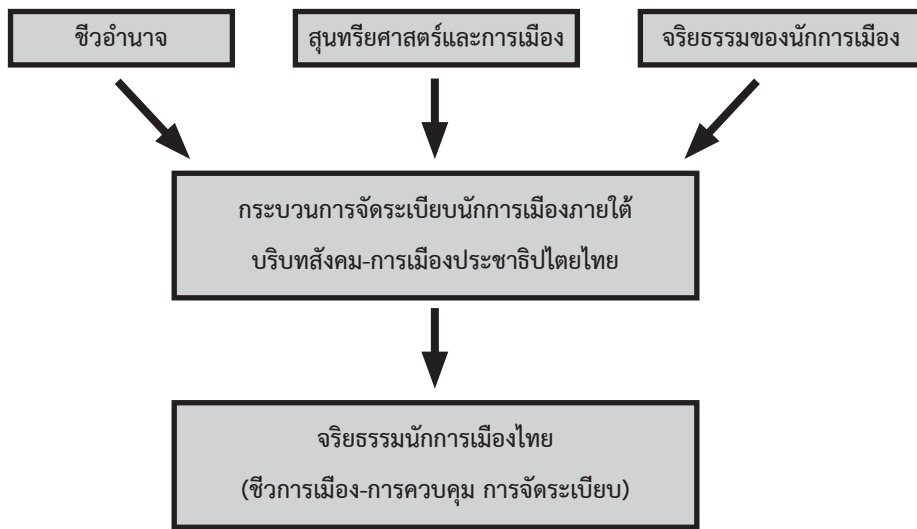
กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องชีวอำนาจ แนวคิดสุนทรียศาสตร์กับการเมืองและแนวคิดจริยธรรมของนักการเมือง

ชีวอำนาจ (Biopower) เป็นแนวคิดของมีแชล ฟูโก โดยฟูโกได้อธิบายถึงชีวอำนาจว่า เป็นอำนาจการปกครองของรัฐสมัยใหม่ ที่เปลี่ยนบทบาทของรัฐมาทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนโดยการเข้ามาควบคุมและจัดการเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยอาศัยเทคนิคของอำนาจรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าชีวอำนาจ ส่วนทางด้านการเมืองนั้น กลไกอำนาจใหม่ที่เรียกว่า ชีวการเมือง ซึ่งรัฐพัฒนาขึ้นมาด้วยเทคนิคการบริหารจัดการชีวิตเพื่อให้มีประสิทธิภาพ

แนวคิดจริยธรรมของนักการเมืองของแมกซ์ เวเบอร์ได้อธิบายว่า อาชีพนักการเมืองมีความแตกต่างจากอาชีพอื่น เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนพัฒนาความชำนาญในเรื่องเกียรติยศของวิชาชีพไม่ต้องอาศัยความรู้ทางด้านเทคนิคพิเศษ ซึ่งทำให้เกิดความสำคัญว่าจะต้องสร้างจริยธรรมของวิชาชีพซึ่งนำมาสู่แนวคิดที่ว่า อาชีพนักการเมืองต้องใช้จริยธรรมในด้านใด จึงจะทำให้เกิดการยอมรับจากสังคม

ส่วนสุนทรียศาสตร์และการเมืองนั้น (Aesthetics And Politics) เป็นแนวคิดของฌาคส์ ร็องซีแยร์ โดยร็องซีแยร์ อธิบายถึงสุนทรียศาสตร์และการเมืองว่าเป็นแนวคิดที่แยกการเมืองกับความเป็นการเมืองมี ๒ ภาพใหญ่ๆ ด้านหนึ่งการเมือง คือ สิ่งชั่วร้ายสกปรก เป็นเรื่องของผลประโยชน์ อำนาจ อิทธิพล การคอร์รัปชัน การเล่นพรรคเล่นพวก และการกระทำที่ไม่ชอบมาพากลต่าง ๆ แต่อีกด้านการเมืองเป็นเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมในรูปของศีลธรรม เช่น คุณธรรมแบบประชาธิปไตย คือ ความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างการทำความคุณประโยชน์ให้กับส่วนรวม ซึ่งกรอบแนวคิดในการศึกษาสามารถแสดงตามกรอบที่ ๑.๑ ดังนี้

กรอบที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชีวอำนาจ หมายถึง อำนาจที่อยู่เหนือร่างกายและจิตวิญญาณโดยเน้นที่การควบคุม บงการอวัยวะทุกส่วนของร่างกายให้ทำหน้าที่และอยู่ภายใต้ “ความรู้” หรือ “อำนาจ” ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งที่ถูกบังคับทางตรงหรือทางอ้อมและที่ยินยอมเต็มใจ ให้กลายเป็นมนุษย์ที่เชื่อเชื่อเปล่าเปลือย หรือเป็น “คนที่ไม่มีพิษภัย”

ชีวการเมือง หมายถึง เทคนิคการบริหารของรัฐด้วยระเบียบวินัยเพื่อกีดกันคนส่วนหนึ่งให้ออกนอกพื้นที่ทางการเมืองระหว่าง “พลเมือง” กับ “ไม่ใช่พลเมือง” หรือนักรการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้นำเรื่องคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เรียกว่า “จริยธรรมนักรการเมือง” มาเป็นประเด็นทางการเข้าสู่อำนาจและการใช้อำนาจรัฐ

นักรการเมือง หมายถึง ตัวแทนประชาชนที่อาสาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดและตามจารีตประเพณีปฏิบัติ

จริยธรรม หมายถึง ชีวอำนาจ (Biopower) การควบคุม (Control) และการจัดระเบียบ (Discipline) ของนักรการเมืองไทย

จริยธรรมนักรการเมือง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของนักรการเมือง ในฐานะที่เป็นประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจทั้งในรัฐสภาและในการบริหารราชการตามกฎหมายกำหนด

การจัดระเบียบนักรการเมือง หมายถึง การกำกับวินัยและควบคุมพฤติกรรมในการใช้อำนาจของนักรการเมือง โดยมีระเบียบปฏิบัติทั้งในและนอกสภา ทั้งในเวลาปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารรัฐบาล หรือหน่วยราชการและการใช้ชีวิตทางเศรษฐกิจ สังคม และชีวิตส่วนตัว

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

๑) การศึกษาวิจัยข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบนักรการเมืองไทย เพื่อให้สรุปผลการศึกษาหรือข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นมีความถูกต้อง (Validity) มากที่สุด รวมทั้งเพื่อใช้ผลการศึกษาดังกล่าวไปกำหนดเป็นแนวทางบทสัมภาษณ์หรือแนวทางข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

๒) การกำหนดแนวทางบทสัมภาษณ์ และการจัดระเบียบของข้อคำถามการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) แล้ว จะได้มีการกำหนดแนวทางข้อคำถามสำหรับแต่ละประเด็นหลัก รวมทั้งมีการจัดระเบียบของข้อคำถามตั้งแต่การเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดเพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างมีระบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ได้เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งกลุ่มเป้าหมาย (Key Informant) ออกเป็น ๔ กลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ ประกอบด้วยกลุ่มแรก ตัวแทนจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญ กลุ่มที่สอง ตัวแทนจากองค์กรอิสระ กลุ่มที่สาม ตัวแทนจากนักรการเมือง และกลุ่มที่สี่ ตัวแทนจากนักวิชาการ สื่อมวลชน และประชาชนทั่วไป

ในส่วนการได้มาซึ่งข้อมูลทุติยภูมิ จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับชีวอำนาจ สุนทรียศาสตร์และการเมือง รวมทั้งจริยธรรมของนักรการเมืองโดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ เอกสารการประชุม สัมมนา รายงานการวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

การตรวจสอบและเสริมสร้างความถูกต้อง น่าเชื่อถือให้กับงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อคำถามวิจัยจากมุมมองหลายมิติ คือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย (Key Informant)

ที่จะสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ๔ กลุ่ม ที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลตามคำถามวิจัยเรื่องเดียวกัน นอกเหนือจากข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่จะนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบบริบททางประวัติศาสตร์ของสังคมการเมืองไทยว่ามีการบริหารการผลิต สร้าง นักรการเมืองในระบบประชาธิปไตย

๒. ได้ความหมายของชีวอำนาจ (Biopower) ชีวการเมือง (Biopolitic) ในการพัฒนาจริยธรรม และการจัดระเบียบนักรการเมืองไทย

๓. เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนด้านจริยธรรมของนักรการเมืองไทย

๔. ได้กรอบแนวคิดใหม่ และองค์ความรู้ชุดใหม่ต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยไทยต่อไป

ผลการวิจัย

ประเด็นแรก ปัจจัยและเหตุผลการก่อตัวของแนวคิดจริยธรรมของนักรการเมืองไทย การศึกษาพบว่า

ช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ในสมัยสุโขทัย มีรูปแบบกลไกโครงสร้างอำนาจ โดยความสัมพันธ์กับความรู้ที่แผ่ขยายเป็นพื้นฐานของการเชื่อมต่อกับสังคมเกษตรกรรมโดยการเมืองและพื้นที่ทางการเมือง มีลักษณะคล้ายครอบครัวใหญ่ที่มีพ่อเป็นผู้ปกครอง ชีวอำนาจและชีวการเมือง เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงของรัฐที่ใช้อำนาจโดยตรงผ่านอำนาจของระบบพ่อขุนอุปถัมภ์ ส่วนนักรการเมืองและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองนั้นจะเป็นส่วนหนึ่งภายใต้ระบบพ่อขุนอุปถัมภ์ ต่อมา ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น การจัดระเบียบการเมืองเพื่อสร้างความสมดุลในสังคม ระบบการปกครองบริหารระบบเศรษฐกิจและระเบียบสังคม คติความเชื่อลัทธิเทวราชา

นำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์และยิ่งใหญ่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ อุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งถูกนำมาใช้ในการปกครองบริหาร ชีวอำนาจและชีวการเมือง เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงของรัฐที่ใช้อำนาจทั้งสี่องค์ประกอบเข้าด้วยกันทั้งอำนาจในการจัดการทางการเมืองและเศรษฐกิจสมัยใหม่ เมื่อเข้าสู่สมัยกรุงธนบุรีนั้น รากฐานระบบการเมืองการปกครองยังเป็นแบบแผนคล้ายกับสมัยกรุงศรีอยุธยา ในส่วนความเป็นการเมืองและนักการเมืองยังคงเกิดความแตกแยก จนเป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าตากสินสวรรคตลงจากการสำเร็จโทษโดยสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการสถาปนาราชวงศ์จักรี และการก่อตัวของโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองใหม่ขึ้น ได้พยายามสร้างระบบการเมืองให้เข้มแข็งมั่นคง โดยได้ยึดแบบแผนการปกครองตามแบบกรุงศรีอยุธยาเป็นกลไกอำนาจรัฐ และใช้กฎหมายตราสามดวงเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม การเปลี่ยนแปลงสำคัญในทางการเมืองการปกครองเกิดขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมาใช้ในการบริหาร โดยมีบางกอกเป็นศูนย์กลางในการบริหาร แล้วขยายเขตการปกครองออกไปครอบคลุมพื้นที่รอบนอก อันได้แก่หัวเมืองชั้นนอก และเมืองประเทศราช มีการแบ่งหัวเมืองออกเป็น ๔ ประเภทตามแบบอยุธยา คือ ราชธานีหรือวังราชธานี เมืองชั้นใน เมืองพระยามหานครหรือเมืองชั้นนอก และเมืองประเทศราช

ช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ปัจจัยและเหตุการณ์การก่อตัวของแนวคิด จริยธรรมของนักการเมืองในช่วงนี้ยังไม่ปรากฏชัดเจน เนื่องจากเป็นเมืองกระจุกตัวอยู่ภายใต้ระบบศักดินา ซึ่งกษัตริย์มีอำนาจและใช้อำนาจทางการเมืองผ่านฝ่ายบริหาร ตุลาการ และนิติบัญญัติ การรวมศูนย์อำนาจดังกล่าวระบบความจงรักภักดีจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบหรือแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในทางการเมือง การลงโทษและการปูนบำเหน็จจะเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบควบคุม

เหนือร่างกาย และจิตวิญญาณของนักการเมือง (Discipline) แบบชีวอำนาจ (Biopower) ในช่วงนั้น

ช่วงหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๔๐ เข้าสู่สังคมแห่งความทันสมัยความสัมพันธ์ระหว่างชาตินิยมกับการพัฒนาทางการเมือง จึงอยู่ที่การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิกในสังคมข้ามพ้นสังคมย่อย ๆ การจัดระเบียบการปกครองในช่วงนี้ เน้นการจัดระเบียบการเมืองที่เข้มงวด โดยกลไกรัฐทหาร จัดระเบียบสังคม ทำให้ความเป็นการเมืองและนักการเมืองภายใต้ระบบเผด็จการทหาร การเติบโตของพื้นที่การเมืองเป็นไปอย่างจำกัด ส่วนอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจึงประสบอุปสรรคอย่างมากภายใต้ระบอบอำนาจนิยม สฤทธิ-ถนอม-ประภาส ก่อให้เกิดการสืบทอดค่านิยม และทัศนคติแบบเจ้าคนนายคน การที่คณะรัฐมนตรีในช่วงเวลาดังกล่าวมีที่มาจากข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญจำนวนมาก ทำให้มีการใช้เส้นสายในแวดวงข้าราชการเป็นบันไดได้เต้าไปสู่ตำแหน่งทางการเมือง เปิดโอกาสให้คณะทหาร กลุ่มธุรกิจ และข้าราชการผูกขาดอำนาจและกอบโกยผลประโยชน์เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

ช่วงหลังปี พ.ศ. ๒๕๔๐-ปัจจุบัน การเมืองไทยมีภาพมายาคติของการรักษาระยะความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับธุรกิจไว้ในฐานะผู้สนับสนุน (Political Supporter) มากกว่าจะเป็นผู้เล่นทางการเมือง (Political Player) แต่โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มทุนธุรกิจจะให้การสนับสนุนทางการเงินทุกพรรคการเมือง (Money Politics) มากบ้างน้อยบ้างลดหลั่นกันไปขึ้นอยู่กับศักยภาพและโอกาสของพรรคการเมืองนั้น ๆ ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งสำหรับภายใต้การปกครองของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยโดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร มีเป้าหมายเพื่อชิงฐานมวลชนระดับรากหญ้ามาเป็นเครือข่ายทางการเมือง หรือเป็นการบีบพื้นที่ทางการเมืองให้แคบลงระหว่างการเมืองในรัฐสภากับการเมืองภาคประชาชน ผ่านโครงการประชานิยม

หลากหลายโครงการ อาทิ โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร โครงการกองทุนหมู่บ้าน นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า และโครงการอื่น ๆ ผลของการดำเนินนโยบายนี้ทำให้คนยากจนทั้งในเมืองและในชนบทเกิดการตื่นตัวทางการเมืองอย่างมาก ยังเป็นการเข้าไปเบียดขับและยึดกุมพื้นที่ทางการเมืองในอดีตอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอ็นจีโอ และเครือข่ายพระมหากษัตริย์ให้มาอยู่กับพรรคการเมือง คือ พรรคไทยรักไทยและกลไกตลาด จนถึงพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่พยายามทำให้เหมือนและใกล้เคียงโดยใช้วาทกรรมในการเรียกชื่อชุดนโยบายอื่นแทน โดยเฉพาะช่วง พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๙ ภายใต้รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้เกิดสภาวะอำนาจนิยมที่แผ่ปกคลุมกระบอบประชาธิปไตย หรือ “อำนาจนิยมที่มาจากทางเลือกตั้ง” (Electoral Authoritarianisms) ซึ่งมีระบบการเมืองภายใต้วัฒนธรรมการเมืองอำนาจนิยม

กระบวนการจัดระเบียบนักการเมืองไทยมีความแตกต่างกันจะขึ้นอยู่กับบริบทสังคม จะส่งผ่านการใช้อำนาจในการผลิตสร้างนักการเมือง ควบคู่ ทัชชชอน และมีรอยแยกไปกับชีวอำนาจ ผ่านระเบียบการเมืองในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้ กระบวนการผลิตสร้างนักการเมืองเมื่อนำแนวการวิเคราะห์แบบโบราณคดีความรู้ (Archaeology) ของฟูโกต์ มาอธิบายกระบวนการผลิต สร้างนักการเมืองตามเส้นทางการเมืองในประเทศไทยภายใต้บริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน กระบวนการผลิตสร้างนักการเมืองในแต่ละยุคสมัยมีรูปแบบวิธีการที่แตกต่างจากความหลากหลายและแตกต่างในการผลิตสร้างนักการเมือง จะขึ้นอยู่กับบริบทของยุคสมัย ผู้วิจัยเรียกว่า ชีวการเมือง (Biopolitic) มี ๓ แบบดังนี้

แบบที่ ๑ นักการเมืองในราชวังราชสำนักผู้สืบเชื้อสายในราชวงศ์ เชื้อพระวงศ์ (Royalty Polity) เป็นเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ที่มีอำนาจและอิทธิพลสูง ทั้งการเมือง

เศรษฐกิจและสังคม การสืบตำแหน่งนั้น จะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในวงศ์ตระกูลของเจ้านาย จะต้องเป็นเชื้อสายเจ้านายสำคัญ มีอิทธิพล มั่งคั่ง มีข้าทาสบริวารจำนวนมาก เกิดขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัยสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงธนบุรีและช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๗๕ มีกระบวนการผลิตสร้างนักการเมืองยังอยู่ในราชวัง (Royalty Polity) นักการเมืองจึงเป็นข้าราชสำนัก-ขุนนาง โดยกษัตริย์เป็นศูนย์รวมอำนาจการปกครองและใช้อำนาจรัฐ ทั้งบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ

แบบที่ ๒ นักการเมืองในระบบราชการ (Bureaucracy Polity) เกิดขึ้นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๑๖ อำนาจทางการเมืองและการปกครองถูกถ่ายโอนจากสถาบันกษัตริย์มาเป็นผู้ปกครองกลุ่มใหม่ ในนามคณะราษฎร มีนักการเมืองในรูปพลเรือน เจ้านายขุนนาง ข้าราชการ ชนชนนำเหล่านี้เป็นศูนย์รวมอำนาจการปกครองและใช้อำนาจรัฐ ทั้งบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการในยุคสมัยนั้น

แบบที่ ๓ นักการเมืองในระบบนักธุรกิจการเมือง (Capitalist Polity) เกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๔๐ และในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๕๔ ควบคู่กับทัชชชอนไปกับแบบระบบราชการ (Bureaucracy Polity) มีนักการเมืองในรูปผู้นำกองทัพ นักธุรกิจการเมืองกลุ่มทุนอิทธิพลท้องถิ่น และนักการเมืองอาชีพ

ข้อค้นพบจากการศึกษา พบว่า การใช้อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่เก่าแก่สืบเนื่องกันมาช้านาน กระบวนการทางการเมืองนี้มีหลายวิธีแตกต่างกันตามยุคตามสมัย ในสมัยโบราณ การเปลี่ยนมือการปกครองภายในประเทศระหว่างชนชั้นนำในชุมชนก็เป็นวิธีการใช้อำนาจทางการเมืองอย่างหนึ่ง บางชุมชนถือการสืบทอดอำนาจทางการเมือง เหมือนการสืบทอดในทรัพย์สิน บางสังคมการใช้อำนาจทางการเมืองต้องได้รับความยินยอมจากบรรดาสมาชิกของสังคม ชุมชนบางแห่งใช้ความรุนแรงและอำนาจ

บังคับเป็นแนวทางในการครอบครองอำนาจและใช้อำนาจนั้น ทุกวิธีดังกล่าวข้างต้นนั้นล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการทางการเมืองทั้งสิ้น กระบวนการทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่มีความสลับซับซ้อน เพราะมีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายหน่วย แต่ละหน่วยมีความรับผิดชอบโดยเฉพาะ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องประสานงานกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ประเด็นที่สองกระบวนการจัดระเบียบ (Discipline) แบบชีวอำนาจ (Biopower) เฉพาะประเด็นอำนาจการควบคุมเหนือร่างกาย และจิตวิญญาณของนักการเมืองไทย ในระบอบประชาธิปไตย การศึกษาพบว่า

กระบวนการจัดระเบียบการเมืองผ่านกระบวนการเชิงสถาบัน เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาสังคมไทยได้เกิดปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรมของนักการเมืองการคอร์รัปชันในวงราชการการฉ้อโกงสิทธิเสรีภาพของประชาชนความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้และความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐรวมทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติปัญหาเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงผลอันเกิดจากโครงสร้างทางอำนาจที่ถูกผูกขาดโดยชนชั้นนำการบริหารราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพและการมีกฎหมายที่ขาดสภาพบังคับเท่านั้นแต่เกิดจากการย่อหย่อนในศีลธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัยของคนในสังคมและรวมถึงการขาดจิตสำนึกด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อประชาชนของผู้บริหารประเทศ ทั้งนักการเมืองข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยได้พยายามปรับตัวจัดระเบียบใหม่ เพื่อทั้งเป็นการควบคุม และเสริมสร้างความโปร่งใสในมิติทางเศรษฐกิจสำหรับการพัฒนาประเทศ ดังนั้นหลังการปฏิรูปประเทศในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมาจึงเกิดความพยายามจากรัฐในการสร้างระเบียบว่าด้วยประมวลจริยธรรม

ของนักการเมืองขึ้นทั้งในช่วงรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐

มาตรการการกำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีปัญหาการดำเนินการที่สำคัญ คือ มาตรฐานทางจริยธรรมหรือประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ยังไม่มีลักษณะเป็นรูปธรรม และขาดระบบในการดำเนินงาน เพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และในด้านการเสนอมาตรการความเห็นและข้อเสนอแนะก็ยังคงมีปัญหาที่สำคัญ คือ การออกข้อเสนอแนะยังไม่มีผลให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม ซึ่งเรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล การจัดทำประมวลจริยธรรม (Code of Conduct) ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งจนขณะนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินยังไม่มีกรณีมาให้ทางคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการ

อภิปรายผล

กระบวนการจัดระเบียบนักการเมืองไทย เมื่อนำแนวการวิเคราะห์แบบวงศาวิทยา (Genology) ของฟูโกต์ มาอธิบายกระบวนการจัดระเบียบนักการเมืองภายใต้บริบทสังคมในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน กระบวนการจัดระเบียบนักการเมืองไทยในแต่ละยุคอาจมีรูปแบบวิธีใช้ชีวอำนาจที่แตกต่างกัน ซึ่งความหลากหลายและแตกต่างนี้จะขึ้นอยู่กับบริบทของยุคสมัยผู้วิจัยเรียกว่า ชีวอำนาจ (Biopower) มี ๒ แบบ ดังนี้

แบบที่ ๑ ชีวอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) ได้แก่ ความจงรักภักดี (Royalty) เกิดขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยาสมัยกรุงธนบุรีและช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๗๕ ใช้เป็นเครื่องกับนักการเมืองและคณะราษฎรโดยกษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจรัฐผ่านการบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ และในช่วง

พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๐๐ ผู้ปกครองกลุ่มใหม่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชาตินิยม (Nationalism) นอกจากนั้นในช่วง พ.ศ. ๒๔๕๑-๒๔๕๔ ชีวอำนาจแบบ (Soft Power) ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๔๕๓ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๕๐ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๔๕๑ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๕๐ เป็นชีวอำนาจแบบ Soft Power เป็นเทคโนโลยีทางการเมืองสำหรับจัดระเบียบที่แบบยลเป็นกลไก ผักผืน ควบคุม ตรวจสอบ และลงโทษ

ทั้งนี้ Soft Power จากการศึกษาี้ หมายถึง อำนาจจะทำงานในรูปแบบของการควบคุมโดยสร้างกลไกอะไรบางอย่างเพื่อให้ผู้ถูกควบคุมอยู่นั้นมีลักษณะเหมือนกำลังควบคุม บริหารจัดการตนเอง ให้อยู่ภายใต้อำนาจ “Biopower” อันเป็นอำนาจที่เข้ามาควบคุมกำกับเหนือชีวิตของประชากร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านของเทคนิคของอำนาจที่ควบคุมชีวิตให้เกิดความตายในรูปแบบเก่า มาสู่อำนาจในรูปแบบของการบริหารจัดการร่างกายและกำกับชีวิตของประชากร ตั้งแต่ด้านการเกิด ด้านการย้ายถิ่นฐาน ด้านการเรียน ไปจนถึงด้านความเป็นอยู่และสุขภาพ

แบบที่ ๒ ชีวอำนาจแบบ (Hard Power) “อำนาจแข็ง” ได้แก่ ธรรมนูญการปกครองพุทธศักราช ๒๕๐๒ โดยเฉพาะมาตรา ๑๗ กลายเป็นชีวอำนาจแบบ (Hard Power) ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๗ และในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๔๐ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาตินับที่ ๒๖ เรื่อง ให้อายัดทรัพย์สินและห้ามจำหน่ายโอนทรัพย์สิน ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ และคำสั่งคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๕/๒๕๓๔ เรื่อง ให้ทำการอายัดและห้ามจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินใด ๆ คือ ชีวอำนาจ แบบ (Hard Power) รวมทั้งในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๕๔ เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ใช้ชีวอำนาจแบบ (Hard Power) ผ่านคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) จัดการกับนักการเมืองที่เป็นคู่ตรงข้ามจนนำไปสู่การยึดทรัพย์ นักการเมืองครอบครัวอดีตผู้นำทางการเมือง ซึ่งชีวอำนาจแบบ (Hard Power) เป็นเทคโนโลยีทางการเมืองสำหรับจัดระเบียบอย่างเข้มงวดต่อนักการเมืองและคู่ตรงข้ามทางการเมืองในช่วงนี้

ทั้งนี้ Hard Power จากการศึกษาี้ หมายถึง อำนาจแข็ง ที่มีลักษณะเฉพาะตัว และฉีกออกไปจากแนวการนำเสนอแนวคิดเรื่องอำนาจในทศวรรษใหม่ และเป็นอำนาจที่มีกลไกการทำงานซับซ้อนกว่าอำนาจในมุมมองแบบดั้งเดิม ที่ยังคงติดอยู่กับประเด็นเรื่องของการบีบบังคับ การขู่เข็ญ การใช้กำลังเป็นต้น หรือ แม้แต่การเจรจาต่อรอง จูงใจ ชักจูง หรือใช้เงินในการเป็นเครื่องมือต่อรองทางอำนาจ กระบวนการทางประวัติศาสตร์ของสังคมที่สถาปนา “อาณาจักรแห่งความจริง” ชุดใดชุดหนึ่งขึ้นมาโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจ และความจริงเหล่านั้นจะนำไปสู่ปฏิบัติการทางสังคมมากมายทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค หรืออำนาจเป็นกระบวนการสร้าง/ผลิต รูปแบบของความรู้ ความจริง ความเป็นธรรมชาติ หรือความเป็นปกติธรรมดาขึ้นมา ชุดหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจหรือผู้สร้างวาทกรรม และการพยายามเก็บกดปิดกั้นความรู้ ความจริงชุดอื่น ๆ โดยใช้เทคนิคอำนาจที่ซุ่มลึก โดยผู้ที่ตกเป็นเป้าของอำนาจนั้น “ไม่รู้สึกรู้ว่าถูกกระทำ” มีหน้าซำยังกระตือรือร้นที่จะสวมบทบาทนั้น ด้วยตนเอง การที่ปัจเจกบุคคลมีความรู้สึกว่าเขาเป็นอะไรนั้น เป็นผลของการจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของเขาในอาณาจักรแห่งความจริงนั้น ซึ่งเป็นเรื่องของเทคนิคการใช้อำนาจในการจัดวางตำแหน่งของปัจเจกในวาทกรรมแท้ที่จริง อำนาจ มันคือ อะไรก็ตามที่มีผลต่อการบังคับ กำกับ เหนี่ยวนำให้คนอื่น/ส่วนอื่น ในสังคมทั้งในมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน กลุ่ม ดำเนินไปตามที่ตนเองต้องการ

ข้อเสนอแนะ

๑. รัฐควรให้การศึกษาด้านจริยธรรมที่ต่อเนื่องแก่ ส่งเสริมให้มีการปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก โดยสอน ให้คำนึงถึงสังคมส่วนรวม เพราะจริยธรรมเริ่มต้นที่ครอบครัว ที่จะผลักดันให้เกิดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่แท้จริง

๒. กำหนดเป็นหลักสูตร การเรียนรู้ในแนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ ในสำนักหลังโครงสร้างนิยม โดยเฉพาะ ในสาขาปรัชญาการเมือง สังคมวิทยา ของสำนักคิดฝรั่งเศส ในสถานศึกษาทุกระดับชั้น

๓. ประมวลจริยธรรมนักรบการเมือง มีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ ขาดบทบังคับการลงโทษเมื่อมีการละเมิด รัฐต้องออก กฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดจริยธรรม เพื่อให้หลายจำ

๔. สื่อควรให้นักการเมืองแสดงบทบาท เพื่อเปิด โอกาสให้สังคมรับรู้พฤติกรรมนักรบการเมือง และควรให้ นักรบการเมืองที่จะลงสมัครเลือกตั้งต้องผ่านการอบรม จริยธรรมก่อน

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (๒๕๓๙). *วิจัยความคิดประชาชน เรื่องการเมืองไทย. เรื่องเปิดโลกความคิดเสี่ยงสวรรค์การเมืองไทย*. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย.
- เกษียร เตชะพีระ. (๒๕๕๗). *บุขกับทักษิณ*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (๒๕๕๙). *นักรบการเมือง:จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพปัญหา สาเหตุผลกระทบแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- ธีรยุทธ์ บุญมี. (๒๕๕๙). *ตุลาการวิวัฒน์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ฐานันท์ วรรณโกวิทย์. (๒๕๕๓). *ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับระบบได้สวน*. วารสาร *ศาลยุติธรรมปริทัศน์*, ๕๓.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (๒๕๔๖). *ผลงานวิจัยดีเยี่ยมประจำปี ๒๕๔๐ จากสภาวิจัยแห่งชาติ. เรื่องเศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเก่า*. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- มนตรี เจนวิทย์การ. (๒๕๔๐). *จริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง: แนวคิดเพื่อการศึกษาวิจัยในกรณีของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Dean, Mitchell. (1999). *Governmentality: Power and Rule in Modern Society*. London: SAGE Publication Ltd.
- Foucault, Michel. (1972). *The Archeology of Knowledge*. New York: Pantheon Books.
- Ranciere, Jacques. (2004) *The Politics of Aesthetics: The Distribution of the Sensible*. Trans. With an intro by Gabriel Rockhill. London and New York: Continuum.
- Weber, Max. (1946). *Politics as a Vocation*. In From Max Weber: Essays in Sociology. Translated by H. H. Gerth and C. Wright Mills. New York: OxfordUniversity Press. 86.